

منظر متمر، توجه به محیط

نقش کشاورزی در شکل‌گیری منظر شهری

مهدی شیبانی، استاد گروه معماری منظر، دانشگاه شهید بهشتی
m-sheibani@cc.sbu.ac.ir

زهره صادقی، کارشناس ارشد معماری منظر، دانشگاه شهید بهشتی
zahrasadeghi38@yahoo.com

چکیده: با گسترش شهرها و افزایش ساخت‌وسازها به تدریج زمین‌های کشاورزی حومه در این ساختارهای جدید حل و تبدیل به شهرک‌های صنعتی و مسکونی شد. سپس در لابه‌لای این ساختار شهری، ساختار سبزی افزوده شد که تأمین‌کننده نیازهای روحی انسان شهری به طبیعت بود؛ شش‌های شهری که تنها کاربری تفریحی داشتند و اغلب بخش‌های وسیعی از فضای درون شهری را به خود اختصاص داده بودند. افزایش هزینه‌ها و بحران‌های اقتصادی که منجر به شکل‌گیری ایده ایجاد کاربری‌های اقتصادی با طراحی‌های چندعملکردی شد، طراحی مناظر باز شهری را نیز تحت تأثیر قرار داد و منجر به بازنگری شبکه سبز در ساختار شهرهای امروز شد. نتیجه این بازنگری به مناظر کشاورزی شهری انجامید.

فضای سبز متمر شهر این قابلیت را دارد تا به منظور تأمین بخشی از نیازهای خوراکی شهرنشینان وارد حیطه عمل شود. با این رویکرد منابع آب و خاک و انرژی مصرف شده در فضای سبز شهری مورد بهره‌برداری مستقیم شهرنشینان قرار می‌گیرد و فضای سبز صرفاً مصرف‌کننده به فضای سبز تولیدکننده تبدیل می‌شود. با تداوم کشاورزی شهری، فضای سبز شهر با مسایل اجتماعی، اقتصادی و محیطی ارتباط متفاوتی پیدا می‌کند و شهر پذیرای سبکی از زندگی خواهد شد که موجب کاهش هدررفت انرژی می‌شود. کشاورزی شهری در هر کشوری می‌تواند به عنوان یک سیاست و راهکار برای طراحی فضاهای سبز شهری مطرح شود و چهره و کالبد طبیعت‌گرایی را برای شهر به ارمغان آورد.

در حال حاضر تولید و پرورش محصول در شهر در دو بعد یعنی حفظ کشاورزی و باغات موجود در قالب عملکردهای جدید و ایجاد فضاهای متمر جدید قابل بررسی است. لازمه تحقق کشاورزی شهری غلبه بر موانع و مشکلات از جمله تغییر در دیدگاه شهروندان و مسئولان به کاربری‌های فضای سبز در شهر است. با رواج کشاورزی در فضای سبز، شهر بر مبنای راهکاری خلاقانه از مشارکت مردم، فرصت‌های اشتغال و استفاده از تجارب، بستر تولید محصولات مورد نیاز شهروندان خواهد بود.

واژگان کلیدی: منظر کشاورزی، منظر متمر، زندگی شهری، مناظر مصرفی، مناظر تولیدی.

تصویر ۲: حضور منظر کشاورزی در بافت شهری و مشارکت شهروندان در روند تولید محصول فضای سبز شهر با مسایل اجتماعی، اقتصادی و محیطی ارتباط متفاوتی پیدا می‌کند و شهر پذیرای سبکی از زندگی خواهد شد که موجب کاهش هدررفت انرژی می‌شود. مأخذ: camastergardeners.ucdavis.edu

Pic2: Agricultural landscape in the city and public participation in the process of production in urban green space green space is connected to the social, economic and environmental issues differently and the city embraces a life style that will reduce the loss of energy. Source: camastergardeners.ucdavis.edu

تصویر ۱: حضور مناظر کشاورزی در شهر از کوچکترین تا بزرگترین مقیاس راد برمی‌گیرد. مأخذ: www.sustainable-southsound.org

Pic1: Urban agricultural landscape includes the smallest to the largest scale. Source: www.sustainable-south-sound.org

زیست در شهر*

تصویر ۲

Pic 2

حبوبات، قارچ و حتی گوشت و لبنیات)، گیاهان دارویی، درختچه ها و گیاهان تزئینی باشد. همچنین تکنیک ها و رویکردهای متنوعی از پرورش دادن در حیاط خلوت تا باغبانی های وسیع شهری را در برمی گیرد (Viljoen, Bohn & Howe, 2005). تولید محصول کشاورزی در شهر، در بستر شرایط بومی و الزامات خاص هر منطقه شهری تعریف و توجیه می شود. نکته مهم این است که مقصود از کشاورزی در شهر، زراعت و کشت و کار به معنای عمومی آن نیست، بلکه، کاشت و تولید محصولات خرد غذایی با روش های آسان و با حداقل امکانات مدنظر است (تصویر ۱). تولید سبزیجات، صیفی جات و برخی میوه های بومی در مناطق مسکونی شهری نه تنها محتمل و انجام شدنی است، بلکه بنا به ضرورت های توسعه شهری، امری سودمند و ضروری نیز تلقی می شود (دانشپور، ۱۳۸۷).

فضای سبز محصول ده شهری بنا بر تعاریف فوق می تواند به صورت قطعات کاربری های شهری یا در محیط های خصوصی اتفاق بیفتد و به صورت عملکردهای متفاوت در قالب پارک ها، فضای سبز شهری، فضاهای فراغت و محیطی برای اجتماع های فرهنگی باشد. هدف این فضاها ایجاد مکانی برای زراعت شهری در داخل و پیرامون شهر به منظور تولید محصولات غذایی است که این عمل توسط شهروندان صورت می گیرد.

کاربردهای منظر کشاورزی شهری

برخلاف پارک های شهری که فضای سبز صرفاً فراغتی به شمار می آید، مناظر کشاورزی

تصویر ۳

Pic 3

شهری مناظر چندبعدی با جنبه های فراغتی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی هستند. در ادامه مهم ترین ابعاد این مناظر آورده شده اند:

توسعه مشارکت مردمی

امروز در اکثر شهرها از مرحله طراحی فضای سبز شهری تا بهره برداری و مدیریت آن، هنوز توسط مسئولین شهری و با دیدگاه از بالا به پایین صورت می گیرد و نقش مشارکت مردم در تمام مراحل نادیده گرفته شده است. "مدل های کشاورزی شهری که نمونه های موفق آن در کوبا و انگلستان وجود دارد بر مشارکت وقت و سرمایه گروه های محلی در کشاورزی شهری تأکید می کند. با مشارکت شهروندان سایت های متمرکز مدیریت می شود و حداکثر توان مردمی مورد استفاده قرار می گیرد. از طریق کشاورزی شهری، شهروندان با مدیریت مسئولان محلی اقدام به کاشت و برداشت محصول در فضای سبز شهر می کنند (تصویر ۲). این روند ایجادکننده فرصتی است تا ایده های متفاوتی از طراحی و مدیریت سایت های متمرکز در فضای سبز شهر صورت گیرد. از این رو هیچ دو قطعه کشاورزی مثل هم آراسته نشده اند و این قطعات در برگیرنده جنبه های شخصی و عکس العمل های فردی است. از سوی دیگر "منظر کشاورزی شهری این توان را دارد تا از طریق کار گروهی

مقدمه

در قرن اخیر گسترش شهرنشینی، کاهش جمعیت روستاییان و از بین رفتن زمین های کشاورزی مشکلات فراوانی را پیش روی جوامع قرار داده است. به این ترتیب که رشد جمعیت شهری سبب افزایش تقاضای مواد غذایی شده است در عین حال تبادلات بازرگانی و تجاری شغل اصلی شهروندان را تشکیل داده و روند تولید محصول در شهرها مختل شده است. در چنین وضعیتی راه حل هایی مثل طراحی فضای سبز شهر، به صورت متمرکز و حفظ زمین های کشاورزی و باغات شهری قابل طرح است که قابلیت توانمند کردن شهر را بهبود وضعیت محیطی، اقتصادی و اجتماعی را داشته و حرکتی به سوی شهر بومی است. در عین حال مناظر فرهنگی و طبیعی را به شهر بازمی گرداند و ارتباط شهروندان با طبیعت را بهبود می بخشد. مقاله حاضر درصدد است ضمن تعریف کشاورزی شهری به ضرورت، اهمیت و فواید حضور آن در شهر بپردازد.

تعریف منظر کشاورزی در شهر

"محصول دهی فضای سبز در شهر به روند تولید هرگونه محصول کشاورزی در محدوده شهرها یا حومه آنها اطلاق می شود که می تواند شامل پرورش مواد غذایی (سبزیجات،

Pics3&4: XERO project, Winner of first-place Prize in Vision Dallas design 2009 competition. Designing a sustainable Dallas Block was the goal. The ideas of the design were low energy consuming buildings, combination of green roads with productive plants and designing a community market for the local products. Source: www.cityfarmer.info

تصاویر ۳ و ۴: پروژه XERO طرح برنده جایزه اول مسابقه Vision Dallas design 2009. هدف، طراحی پایدار یکی از بلوک‌های شهر دالاس بود. طراحی ساختمان‌های کم‌مصرف، ترکیب راه‌های سبز با گیاهان مثمر و طراحی بازار فروش در محل تولید محصولات کشاورزی ایده‌های این طراحی بودند. مأخذ: www.cityfarmer.info

مردم را در کنار هم جمع و حس گمشده جامعه را دوباره احیا کند، منبعی برای آموزش و فرصتی برای مشارکت مردم در پیشرفت اقتصاد محلی باشد (Grimm, 2009). با این رویکرد شهروندان نسبت به سلامت محیطی و نحوه مصرف آب و خاک در فضای سبز محل زندگی‌شان حساس می‌شوند و با آرایه آموزش‌های لازم به شهروندان، آنها مهارت‌های مورد نیاز را برای کنترل و مدیریت محیط سبز محلی‌شان کسب می‌کنند. به این ترتیب منابع شهری صرف آموزش مردم شده تا منابع ارزشمند مردمی برای بهره‌برداری از امکانات و قابلیت‌های فضای سبز شهر مورد استفاده قرار گیرند. با این روند مردم در مرکز منظر هستند و نه در زیر سلطه.

• طبیعت‌گرایی

منظر کشاورزی به دلیل خصوصیات متمایز و منحصر به فرد با بافت شهری، نوعی منظر طبیعی تلقی می‌شود که در عین اینکه می‌تواند عملکردهای پارک که جنبه فراغتی و تفریحی نیز دارند، در خود جای دهند، جذابیت‌های بصری و ادراکی آن برای شهروندان نیز متفاوت از پارک خواهد بود. تماس با طبیعت، انسان را با ریتم و چرخه‌های زندگی، مانند تغییر فصول یا چرخه زندگی گیاهان و جانوران هماهنگ می‌سازد و ارتباط با طبیعت تأثیر زیادی بر سبک زندگی می‌گذارد. توجه به محیط بسیار خوب است، ولی بدون در نظر گرفتن پویایی جهان طبیعی یا واقعیات زندگی روستایی بیهوده است (بل، ۱۳۸۲). این در حالی است که اکثر ساکنین شهر از منابع اصلی تغذیه‌ای و محیط طبیعی تولید غذای خود جدا هستند و مشکلات جدیدی را پیش روی نسل جدید قرار داده است. از طریق منظر مثمر در شهر و آگاهی از چگونگی و محل تولید مواد غذایی که همان مزارع و طبیعت است می‌توان به صورت ملموس به دانش آموزان تعلیم داد. احیای منظر کشاورزی در فضای شهر راهکاری برای برقراری ارتباط شهروندان با طبیعت تولیدکننده است (تصاویر ۳ و ۴). "منظر علاوه بر زمینه فعالیت انسان، به معنای زمینه ادراک بصری نیز می‌باشد که با تمام حواس پیوند دارد. زیبایی، تجربه خصوصیات ادراکی و احساسی منظر با محیط با استفاده از تمام حواس است (همان). درک منظر با حواس مختلف باعث ایجاد لذت ادراکی می‌شود. تفاوت در گونه‌های کاشت در فصول مختلف، تغییر بافت، رنگ، اندازه و بوی گونه‌ها در قطعات مجاور و موجب به‌کارگیری حواس مختلف شهروندان و برقراری ارتباط متفاوتی بین ساکنین شهر و منظر شهری می‌شود. این تغییرات بر کیفیت زندگی شهروندان و نوع ارتباط آنها با محیط شهری تأثیر گذار است. به این ترتیب منظر کشاورزی به واسطه حواس گوناگون درک و درک طبیعت از دریچه‌های مختلف وارد زندگی شهری می‌شود.

• ارتقای منظر شهر

"کشاورزی شهری نوعی تغییر شکل در منظر شهر ایجاد می‌کند که نه تنها به واسطه ویژگی‌های فیزیکی و تجربی‌اش بلکه به دلیل ایجاد مضامینی چون محصول‌دهی، تولید و فرآیند خاطره‌انگیز بودن حائز اهمیت است. از طریق کشاورزی شهروندان در شهر آنچه در منظر شهری پدیدار می‌شود حس مکانی است که با مشارکت مردم شکل گرفته است" (Viljoen, Bohn & Howe, 2005). منظر کشاورزی می‌تواند ایجادکننده یک تصویر ذهنی و بیادماندن در ذهن بیننده باشد و با مشارکت در فرآیند پرورش محصولات خاطراتی از فصول مختلف و روزهای گوناگون در ذهن شهروندان نقش ببندد. لذت بردن محصول و زیبایی‌های آن همواره برای شهروندان بیادماندنی است و منظر ماندگاری را با وجود تغییرات مداوم آن در ذهن ایجاد می‌کند. از طریق کشاورزی شهری نوع ارتباط شهروندان با منظر شهری در بازه‌های زمانی و در ارتباط با محیط شکل می‌گیرد. خصوصیات و الگوی موجود در کشاورزی برای شهروندان حس قوی از وابستگی به منظر شهر را خلق می‌کند.

منظر کشاورزی شهری بر خلاف پارک شهری فضای چندبعدی است که علاوه بر کشاندن طبیعت به فضای شهری و ایجاد فضای تفریحی منجر به شکل‌گیری زندگی جدید شهری خواهد شد. بدین ترتیب شهروندان در آن غذای خود را تولید می‌کنند و ضمن برقراری روابط اجتماعی در رشد اقتصادی و سلامت شهر نیز مؤثر خواهند بود.

همچنین با توجه به اینکه بسیاری از سایت های پسا صنعتی لکه های وسیع حفاظت شده ای در بافت های قدیمی شهرها هستند، قابلیت های ویژه ای برای رونق فرایندهای شهری و تخفیف کمبودهای اجتماعی و فرهنگی در بافت پیرامون خود دارند (فرهمنده، ۱۳۹۰: ۲۴). لذا با رونق کشاورزی در این سایت ها علاوه بر همگامی با اهداف توسعه پایدار، بر هویت اجتماعی این سایت ها تأکید و جلوه مطلوبی به منظر شهری داده خواهد شد (تصویر ۵).

• منظر فرهنگی

"کشاورزی جلوه ای از منظر فرهنگی است که با گذشت زمان شکل گرفته است" (نحوی، ۱۳۸۲). منظر کشاورزی می تواند جلوه متمایزی از محیط را به مردم و بازدیدکنندگان درباره ارزش های فرهنگی شان آموزش دهد. هر منظر نیاز دارد از نظر تاریخی درک شود تا ارزش و قدر آن دانسته شود" (Kuster, 2007). با حفظ و احیای کشاورزی شهری می توان نوعی منظر تاریخی که دربرگیرنده فرهنگ هر منطقه است را به شهر اهدا کرد و ویژگی های قومیتی و فرهنگی را از طریق کشاورزی بومی به نمایش گذارد. به این ترتیب منظرهای کشاورزی که فصل مشترک طبیعت و فرهنگ، میراث ملموس و ناملموس و چندگانگی زیست شناختی و فرهنگی به شمار می روند روح و جلوه متفاوتی را با مشارکت مردم در شهر خلق می کند. منظر کشاورزی شهری آرایه کننده تمایزهای بومی منطقه ای است که نوع پرورش گیاهان انتخابها و تقدم های فرهنگی را منعکس می سازد. نوع مصالح، گونه و شیوه کاشت در هر اقلیمی و فرهنگی متفاوت است. به این ترتیب با احیای منظر کشاورزی، شهر دارای روح و جلوه خاصی می شود که خود نشان دهنده فرهنگ های متمایز در هر شهر خواهد بود.

• پایداری محیط

"اکوسیستم منظر، سیستمی است که به صورت تعادلی و پویا و با نظم، پیوستگی و پیچیدگی فرایند همراه است. اگر بخواهیم منظر، عملکرد کارایی داشته و پایدار باشد، تصمیمات طراحی محیطی باید با نظم پیچیده طبیعت ترکیب شده و به سیستم های طبیعی ببینند" (ماتلاک، ۱۳۸۸). نوع طراحی و تصمیمات در منظر باید با تاثیری که بر محیط به عنوان سیستمی پیوسته می گذارند، منظر را در پارک های شهری طراحی می شود از نظر ساختار و عملکرد با سیستم های طبیعی تفاوت های بسیاری دارد. "در این مناظر انسان به عنوان جزیی از اکوسیستم نادیده گرفته شده و چرخه های مصرف انرژی به صورت ناتمام هستند" (Hough, 1989). طراحی پارک در شهرهای کنونی به صورتی است که به ندرت به سیستم های محیط طبیعی شهر پیوند خورده است. پارک ها محیط هایی را ایجاد کرده اند که از نظر بوم شناختی در تضاد با بستر و محیط خود هستند و به دلیل عدم کارایی و صرفاً مصرف گرایی آثار منفی بر کیفیت زندگی، سلامت سیستم های بوم شناختی دارند. از جمله نمودهای این مشکلات بحران آب و انرژی به واسطه مصرف گرایی صرف در فضای شهر است که فاقد کارایی بوده و صرفاً انرژی بر هستند. این مصرف گرایی با روند بی محابای افزایش جمعیت انسانی و رشد ناهمگون جوامع شهری تشدید شده است. بحران کمبود منابع، طراحی منظر را ملزم می کند تا دیدگاه صرفاً مصرف گر را در طراحی فضای سبز شهری تغییر دهد و شیوه بکارگیری منابع شهری را از حالت خطی به چرخه گردشی تغییر دهد به گونه ای که حداقل بهره برداری از منابع شهر و حداقل تولید فاضلاب و زباله در شهر صورت گیرد (تصویر ۶). اولین گام، کاهش مصرف گرایی و هدر رفت منابع آب و خاک و توجه به بومی گرایی در شهرها است. فرآیند تولید محصول در شهر از مهم ترین جنبه های شکل دهنده موضوع پایداری شهری است، زیرا از این طریق تأمین محصول برای شهروندان در داخل یا حاشیه شهر اتفاق می افتد نه با انتقال از فاصله های دور. موضوع مهم دیگر استفاده کارآمد از چرخه های درون شهری است. فضای سبز شهری به جای اینکه مصرف کننده و انرژی بر باشد، می تواند با رویکرد محصول دهی طراحی شود و با توجه به ویژگی های بومی بر مبنای ساختار چرخشی اقدام به تولید محصول کشاورزی کنند. شهروندان در فضای سبز شهر با استفاده از منابع آب و خاک که از چرخه های بازیافت شهری بدست آمده، اقدام به تولید محصولات کشاورزی می کنند که منبع غذای مصرفی خودشان است.

بنابراین با آنکه در تحقق ایده کشاورزی در شهر موانع و محدودیت های فراوانی از جمله قوانین شهری، موانع اقتصادی و تکنیکی وجود دارد اما با در نظر گرفتن منافع و قابلیت تطبیق بالای این مناظر در شهر می توان با فایده آمدن بر محدودیت ها و مشکلات شهری تا حد ممکن از امکانات شهری استفاده کرد و گامی مؤثر در پیشرفت و توسعه شهر برداشت.

جمع بندی

منظر کشاورزی با تأثیر بر لایه های مختلف زندگی شهری مانند پایداری محیطی در روند تولید محصول و مصرف آن در شهر، توسعه مشارکت مردمی در مدیریت و نگهداری فضای سبز شهر، طبیعت گرایی در شهر، داشتن حس مکان و تعلق خاطر در فضای سبز شهری برای شهروندان و حفاظت و شکل گیری مناظر فرهنگی، محیط شهری جدید و منظر زنده ای را خلق می کند. فضای سبز متمرکز شهری می تواند به صورت قطعات کاربری های شهری یا در محیط های خصوصی اتفاق بیفتد و به صورت چندعملکردی در غالب پارک ها، فضای سبز شهری و فضاهای فراغت، محیطی برای اجتماعات فرهنگی باشد. از این رو تولید محصول کشاورزی در شهر در هر مقیاس و ابعادی می تواند ایجاد شود؛ از سایت های بزرگ تا گلدان پشت پنجره آپارتمانی.

گسترش و احیای کشتزارهای درون شهری با سلسله مراتبی از عرصه های خصوصی تا عمومی می تواند به بستر کشاورزی پیرامونی مرتبط شده و پیکره یکپارچه ای از کشاورزی شهری را شکل دهد. به این ترتیب فضای سبز شهر به تولید محصولات خرد کشاورزی اختصاص پیدا می کند که با این رویکرد، جذابیت های بصری و ادراکی کشاورزی شهری برای شهروندان متفاوت از پارک، باغ های اجتماعی و کشتزارهای شهری شکل می گیرند. این فضا رابط شهروندان با طبیعت متمرکز شده و سبب شکل گیری تعاملات اجتماعی، آموزش های محیطی، رونق بازارهای محلی، مصرف محصولات بومی، ایجاد مشاغل اجتماعی و فراهم

تصویر ۵
Pic 5

کردن تسهیلات فراغتی خواهد شد. این مناظر در کمترین حالت سودمندی، هزینه نگهداری فضای سبز را باز می گردانند ■

پی نوشت

* مقاله حاضر برگرفته از رساله کارشناسی ارشد «زهره صادقی» با موضوع «طراحی و ساماندهی منظر کشاورزی شهری، نمونه موردی اراضی کشاورزی جنوب تهران» است که به راهنمایی مهندس «مهدی شیبانی» در گروه معماری منظر دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی ارائه شده است.
۱. در پایان نامه کارشناسی ارشد با موضوع طراحی منظر کشاورزی شهری که توسط «زهره صادقی» تدوین شده، میزان سود حاصل از کشاورزی در شهر برای شهروندان مورد بررسی قرار گرفته است.

فهرست منابع

- بل، سایمون. (۱۳۸۲). منظر/گوارک فرایند، ترجمه: بهناز امین زاده. تهران: دانشگاه تهران.
- دانشپور، عبدالهادی. (آذر ۱۳۸۷). کشاورزی پایدار شهری، ضرورت ها و راهکارها، همایش ایده های نو در حوزه مدیریت شهری، تهران: مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران.
- فرهمنده، عرفان. (۱۳۹۰). منظر پسا صنعتی، عرصه نوین معماری منظر، مجله منظر، ۳ (۱۶): ۲۵-۲۲.
- ماتلاک، جان. (۱۳۸۸). شناسایی با طراحی محیط و منظر، تهران: سازمان پارک ها و فضای سبز شهر تهران.

Productive landscape, considering environment in the city

The role of agriculture in configuration of urban landscape

Mehdi Sheibani, Professor of Landscape Architecture, Shahid Beheshti University m-sheibani@cc.sbu.ac.ir
Zahra Sadeghi, M.A. in Landscape Architecture, Shahid Beheshti University zahrasadeghi38@yahoo.com

Abstract: Recent constructions and city developments have led to elimination of urban agricultural lands which have been replaced by residential and industrial towns in the new structure. Therefore, a green structure was added to the city structure in order to bring natural spirits to the urbanites; a widespread urban space which was considered the city's lungs and was used only as a promenading space. Urban landscape design was influenced by costs rising and the economic crisis that led to the configuration of an idea for multi-functional business applications and eventually resulted in revision of green networks in urban structures and initiation of urban agricultural landscape.

The productive green space in two main aspects, agricultural and garden preservation as new function of creating new productive spaces, has the capability to be consumed as a part of urbanites requirements. In this case, the consumed water and land resources are directly utilized by urbanites and the consuming green space becomes a productive one. Urban agricultural land revitalization and development within the hierarchy of private to public space can progress an integrated urban agricultural figure. Therefore, urban green space will be allocated to cultivation of a little amount of agricultural products. In this approach, the visual and conceptual urban agriculture is presented differently from different parks, community gardens and urban farms to residents.

Agricultural landscape creates a new urban environment and a live landscape by affecting different layers of urban life such as environmental sustainability in producing and consuming process, and by improving public participation in management and preservation of urban green space, offering urban naturalism, providing a sense of place and affiliation in urban green space and by preservation and formation of cultural landscape. This space will connect the urbanites to the nature and result in social interactions, environmental educations, local market improvement, local consumption, employment opportunities and social leisure facilities. Hence, through the continuity of urban agriculture, green space is connected to the social, economic and environmental issues differently and the city embraces a life style that will reduce the loss of energy.

Since the productive green space can be created in every city in every scale and its least benefit is the returning of green space maintenance costs, it can be considered as a policy for urban green spaces design and present a naturalistic landscape for the city.

Keywords: Agricultural Landscape, Productive landscape, Urban life, Consuming landscape.

Endnote

*This article has been taken from the M.A dissertation of Zahra Sadeghi. It was presented in Shahid Beheshti University under the supervision of Dr. Mehdi Sheibani.

Reference list

• Bell, S. (2002). *Landscape: Pattern, Perception and Process* [manzar olghu

edrak farayand], translated by Aminzade, B. Tehran: University of Tehran.

- Daneshpour, A. (December, 2008). Urban Sustainable Agriculture, Necessities and strategies. Tehran: Tehran urban planning & Research center.
- Farahmand, E. (2012). Review on Theories and approaches, *Journal of Manzar*, 3(16): 22_25.
- Grimm, J. (2009). *Food urbanism: a sustainable design option for urban communities*, Landscape Architecture and Environmental Studies. Ames: Iowa State University.
- Hough, M. (1989). *City form and nature process*, London: Routledge.
- Kuster, H. (2007). *Landscape Architecture Europe Fieldwork*, Berlin: Birkhauser.
- Matlak, J. (2010). *Introduction to Environmental Design and Landscape* [ashnai ba tarahi-ye mohit va manzar]. Tehran: Tehran parks and green space organization.
- Viljoen, A.; Bohn, K. & Howe, J. (2005). *CPULs: Continuous Productive Urban Landscapes*, London: Elsevier.

تصویر ۶
Pic 6

تصویر ۶: چرخه تولید تا مصرف در منظر کشاورزی شهری. بحران کمبود منابع، طراحی منظر را ملزم می کند تا دیدگاه صرفاً مصرف گر در طراحی فضای سبز شهری و شیوه بکارگیری منابع شهری را از حالت خطی به چرخه گردشی تغییر دهد. مأخذ: نگارندگان.

Pic6: The production to consumption cycle, Shortage crisis obligates landscape design to change its consuming role in urban green space design and use urban resources in a cycling system instead of a linear system. Source: Authors.

تصویر ۵: زمین های بسامنتی محصور در فضای شهری مکان های مناسبی برای توسعه کشاورزی شهر هستند. نام "Bruggen naar Rabot" باغ جدیدی است که در سایت کارخانه قدیمی آلتاکنل در شهر گنت بلژیک ساخته شده است. مأخذ: www.cityfarmer.info

Pic5: Post-industrial lands confined in urban space are appropriate places for agricultural development. "Bruggen naar Rabot" is the name used to designate several rehabilitation projects that built on old Alcatel factory land in Gent (Belgium). Source: www.cityfarmer.info